

Innst. O. nr. 16

(2001-2002)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i aksjelovgivningen m.m.

Ot.prp. nr. 7 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen foreslår i proposisjonen endringer i aksjelovgivningen m.m. Med unntak av den endringen det er redegjort for i avsnitt 1.2, tilsvarende forslaget Ot.prp. nr. 68 (2000-2001) Om lov om endringer i aksjelovgivningen m.m. som ble fremmet for Odelstinget forrige sesjon, men som ikke ble behandlet da. Endringen i pkt. 1.2 dreier seg om å tilpasse reglene om fisjon til EUs regelverk.

Forslagene om endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven som fremmes i Ot.prp. nr. 68 (2000-2001) gjelder bl.a. reglene om utarbeidelse av åpningsbalanse i forbindelse med stiftelse av selskaper, og i forbindelse med omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Videre foreslås en presisering av reglene om egenkapitalkrav ved visse former for kapitalnedsettelse, og det åpnes for begrenset revisjon av melombalanser ved fusjon og fisjon av allmennaksjeselskaper.

Det foreslås dessuten en forskriftshjemmel i forsikringsavtaleloven § 8-2 som gir adgang til å gi forskrifter om saksbehandlingen og kostnadsfordelingen ved taksering av tingskader i forbindelse med skadeoppgjør.

I dekningsloven § 1-3 foreslås videre en regel om hva som skal anses som fristdagen i tilfeller hvor skifteretten skal overta ansvaret for avviklingen av et aksjeselskap eller et allmennaksjeselskap.

Forslagene for øvrig er av teknisk art.

1.2 Endringer knyttet til aksjelovgivningen

Endring av aksjeloven § 14-10 og allmennaksjeloven § 14-10

EFTA Surveillance Authority (ESA) har uttalt at allmennaksjeloven § 14-10, jf. § 13-23, ikke er i samsvar med sjette selskapsdirektiv (82/891/EØF) om fisjon.

I allmennaksjeloven § 13-23 heter det at når et vedtak om fusjon er kjent ugyldig, er et selskap solidarisk ansvarlig med de andre selskapene som tar del i fusjonen for de forpliktelsene som har oppstått etter at virkningen av fusjonen skulle ha satt inn, men før kunngjøringen av dommen om at fusjonen er ugyldig. Tilsvarende regler gjelder ved fisjon, jf. § 14-10.

ESA mener at regelen i allmennaksjeloven ikke er i samsvar med direktivet ved fisjoner der det er flere overtakende selskaper. I slike tilfeller krever direktivet at det enkelte overtakende selskap er ansvarlig bare for de forpliktelser som dette selskapet har pådratt seg. Departementet er enig med ESA, og foreslår en endring av allmennaksjeloven og aksjeloven § 14-10 slik at det blir presisert at der det er flere overtakende selskaper som har tatt del i fisjonen, er det bare det selskapet som har pådratt seg forpliktelsen som er ansvarlig.

Forslaget har ikke vært på høring, da departementet har vurdert dette som unødvendig.

Kravet til åpningsbalanse ved stiftelse og ved omdanning

Ved stiftelse av et aksjeselskap eller et allmennaksjeselskap skal det bl.a. utarbeides en åpningsbalanse for selskapet. Åpningsbalansen skal tidligst være dattert fire uker før undertegningen av stiftelsesdokumentet, jf. § 2-8 i aksjeloven og allmennaksjeloven.

Også ved omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap skal det utarbeides en åpningsbalanse som ikke kan være eldre enn fire uker når omdanning besluttes.

I høringsbrevet ble det reist spørsmål om det bør foretas visse endringer i disse reglene fordi det er hevdet at fristene er for knappe. På grunn av de praktiske problemene fristene skaper har Foretaksregisteret akseptert en metode hvor man i stedet for å utarbeide en ny åpningsbalanse, baserer seg på balansen pr. 31. desember i årsregnskapet. Denne «åpningsbalan-

sen» dateres både med datoen for den opprinnelige balansen og en dato som tilfredsstillende 4-ukers fristen i § 2-8. Revisor avgir en erklæring om at det ikke har vært underskudd i virksomheten i tidsrommet frem til den siste dateringen.

Justisdepartementet kan ikke se avgjørende betenkeligheter ved denne metoden som imidlertid bør gis en tydeligere rettslig forankring. Departementet foreslår at det i § 2-8 tas inn en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om kravene til åpningsbalanse, hvor det også kan gjøres unntak fra 4-ukers fristen.

Det foreslås dessuten at fristen for åpningsbalansen ved omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap, jf. aksjeloven § 15-1, utvides til åtte uker.

Flere høringsinstanser støtter forslaget, og ingen har gått imot.

Egenkapitalkravet ved kapitalnedsettelse

Etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 12-1 kan kapitalnedsettelse blant annet gå ut på at nedsettelsesbeløpet skal brukes til utdeling til aksjeeierne eller sletting av selskapets egne aksjer og til avsetning til fond. § 12-2 i de to lovene stiller krav til selskapets egenkapital ved slike beslutninger, og viser til reglene i § 8-1 første og annet ledd om bundet og fri egenkapital i forbindelse med utdeling av utbytte.

Departementet foreslår å ta ut henvisningen til § 8-1 annet ledd idet denne henvisningen feilaktig kan forstås slik at det ikke kan besluttet kapitalnedsettelse etter § 12-1 første ledd nr. 2 og 3 dersom egenkapitalen da vil bli mindre enn ti prosent av balansesummen.

Ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot forslaget.

Revisjon av mellombalanser ved fusjon og fisjon

Ved fusjon etter allmennaksjeloven skal det utarbeides en felles fusjonsplan for de selskapene som skal fusjonere, og visse dokumenter skal følge som vedlegg til fusjonsplanen, bl.a. skal det vedlegges mellombalanser for de deltakende selskapene. Tilsvarende gjelder ved fisjon. Reglene må forstås slik at det skal foretas en ordinær revisjon, og at det ikke er tilstrekkelig med en såkalt begrenset revisjon.

I høringsbrevet ble det foreslått at det skal kunne fastsettes i forskrift at det er adgang til begrenset revisjon av mellombalanser. En begrenset revisjon vil være mindre tids- og kostnadskrevende, og det gjelder ofte knappe tidsfrister ved fusjoner og fisjoner.

Høringsinstansene har ulike syn på forslaget.

Etter det Justisdepartementet kjenner til oppfattes kravet om ordinær revisjon av mellombalanser i en fusjons- eller fisjonsprosess ofte som tungvint å forholde seg til i praksis. Departementet foreslår etter dette en endring av forskriftshjemmelen i allmennaksjeloven § 13-8 nr. 3 tredje punktum.

Fristdagen når skifteretten overtar ansvaret for

avviklingen etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 16-14

Etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 16-14 kan skifteretten i visse tilfeller overta ansvaret for avviklingen av et selskap når særlige grunner taler for det.

Dekningsloven § 1-3 fastsetter hva som skal være fristdagen ved tvangsoppløsning av et selskap, men har ingen regel om fristdagen ved avvikling etter § 16-14. Loven bør også ha en regel om dette, og departementet foreslår at fristdagen settes til dagen for skifterettens kjennelse om å overta ansvaret for avviklingen.

Det er ikke kommet innvendinger til forslaget som følges opp i proposisjonen.

1.3 Taksering ved oppgjør av tingskader i forsikring

De fleste forsikringsavtaler har regler om en skjønnsordning ved uenighet om takseringen av en skade. Reglene er noe varierende, men de bygger langt på vei på de samme prinsippene. Både kunden og selskapet kan velge å få skaden fastsatt ved skjønn. Hver av partene oppnevner en skjønnsmann, og disse to velger en oppmann. Det er oppmannen som avgjør skjønnet hvis ikke de to skjønnsmennene kommer til enighet. Utgangspunktet har vært at hver av partene betaler for sin skjønnsmann, og at man deler kostnadene for oppmannen.

Ved behandlingen av lov 24. januar 1997 nr. 14 om endringer i forsikringsavtaleloven mv. traff Stortinget 21. desember 1996 følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere en uavhengig klagenemnd for vurdering av takstspørsmål i forbindelse med skadeoppgjør.»

I høringsbrevet ble det fra departementets side gitt uttrykk for at det ikke bør opprettes en slik uavhengig klagenemnd. Det er vanskelig å se hva man kan oppnå med en nemnd som ikke kan ivaretas ved en tilfredsstillende skjønnsordning. Det ble i stedet foreslått en hjemmel i forsikringsavtaleloven for å kunne fastsette forskrifter om taksering ved skadeoppgjør i forsikring.

Forslaget får støtte i høringsrunden. Representanter for forsikringsnæringen forutsetter at man gis mulighet til å delta aktivt i diskusjonen om hvorvidt det bør gis en forskrift og eventuelt utformingen.

Etter Justisdepartementets syn vil de forhold som ville skille en nemndbehandling fra en skjønnsordning, antakelig utelukkende være av fordyrende art. Det foreslås at en forskriftshjemmel som nevnt i høringsbrevet tas inn som et nytt tredje ledd i forsikringsavtaleloven § 8-2. Departementet mener for øvrig at det er mest nærliggende å vurdere om den avtalebestemte skjønnsordningen kan forbedres, og at det derfor ikke nødvendigvis vil bli behov for å benytte hjemmelen.

1.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene i proposisjonen er av privatrettslig art, og skulle ikke ha nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige. Endringene av aksjeloven og allmennaksjeloven, antas å ha positive økonomiske og administrative konsekvenser for private.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, Carsten Dybevig, lederen Trond Helleland og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Sosialistisk Venstreparti Inga Marte Thorkildsen, og fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Unni Hennem Lie, peker på at det er viktig at norsk lovverk raskt tilpasses EØS-avtalen dersom det avdekkes uoverensstemmelser mellom norske regler og EU-direktiver som omfattes av avtalen.

Komiteen har ingen merknader til de foreslåtte endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven, og støtter de fremlagte forslag.

Komiteen slutter seg også til departementets vurderinger når det gjelder taksering av tingskader i forsikring, og støtter forslaget til endring av forsikringsavtaleloven § 8-2.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser behovet for forskriftshjemmel vedrørende regler om saksbehandling og kostnadsfordeling i forbindelse med skadeoppgjør ved tingskader. Som det blir vist til i Ot.prp. nr. 68 (2000-2001) er det spesielt kostnadsfordelingen der skadeoppjøret skjer ved skjønn som er gjenstand for vurdering.

Disse medlemmer har merket seg at Finansnæringsens Hovedorganisasjon har anmodet sine medlemmer om å dekke alle kostnader der det er selskapene som krever skjønn. Utover dette er regelen at hver part dekker sine kostnader. Disse medlemmer ser at en kan komme i situasjoner der forbrukere ikke benytter seg av sin rett til å kreve skjønn grunnet de kostnader dette vil innebære. Et slikt rettstap er uheldig. Disse medlemmer vil derfor be departementet følge utviklingen med tanke på hvordan reglene praktiseres i de tilfellene forbruker krever skjønn. Spesielt bør en se på hvordan en praktiserer reglene om fordeling av skjønnskostnadene der resultatet blir en ikke uvesentlig endring av forsikringsoppjøret i forbrukerens favør.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti slutter seg til komiteens merknader, men vil påpeke at norsk lovverk ikke raskt skal tilpasses direktivene Norge blir bundet av på grunnlag av EØS-avtalen dersom dette vil være i strid med de norske demokratiske beslutningsprosessene. Hurtigheten i tilpasningen av norsk lovverk til EØS-avtalen må heller ikke gå på bekostning av den juridiske kvalitetsikringen av de norske reglene.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odelstinget til gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i aksjelovgivning m.m.

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) skal § 18 fjerde ledd lyde:

Annet ledd gjelder ikke saksframlegg med vedlegg som blir gitt til et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ.

II

I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer skal § 21 nr. 3 tredje punktum lyde:

Nr. 2 tredje punktum gjelder tilsvarende.

III

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) skal § 1-3 andre ledd nytt andre punktum lyde:

Fristdagen ved avvikling etter konkurslovens og dekningslovens regler av aksjeselskaper i medhold av aksjeloven § 16-14, jf. § 16-18, og av allmennaksjeselskaper etter allmennaksjeloven § 16-14, jf. § 16-18, er dagen da skifteretten traff kjennelse om å overta ansvaret for avviklingen.

IV

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler vert det gjort følgjande endringer:

I § 8-2 skal paragrafoverskrifta lyde:

§ 8-2 (*fastsetting og utbetaling av erstatning*)

§ 8-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi regler om saksbehandling og kostnadsfordelingen ved taksering av skade i forbindelse med skadeoppgjør.

V

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) vert det gjort følgjande endringar:

§ 1-4 første ledd skal lyde:

(1) Følgende regler om morselskap gjelder også når morselskapet er allmennaksjeselskap: § 3-9, § 6-5, § 6-16 første ledd, § 8-5, §§ 8-7 til 8-10 og § 9-8.

§ 1-4 andre ledd første punktum skal lyde:

Følgende regler om datterselskap gjelder også for datterselskap med utenlandsk morselskap: § 4-26, § 6-16 første ledd, § 8-7 første og annet ledd, §§ 8-8 til 8-10, § 9-1 første ledd og § 9-8.

§ 1-4 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Reglene i §§ 4-26 og 6-16 gjelder ikke for utenlandsk datterselskap.

§ 2-8 andre ledd nye fjerde og femte punktum skal lyde:

Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om kravet til åpningsbalanse. I forskriften kan det gjøres unntak fra reglene i første til tredje punktum.

§ 12-2 andre ledd første punktum skal lyde:

Beslutning som nevnt i § 12-1 første ledd nr 2 eller 3 kan ikke gjelde større beløp enn at det etter nedsettningen er full dekning for den gjenværende aksjekapitalen og selskapets bundne egenkapital etter § 8-1 første ledd.

§ 14-10 nytt andre punktum skal lyde:

§ 13-22 gjelder likevel slik at hvis det er flere overtakende selskaper som deltar i fisjonen, er et overtakende selskap ikke ansvarlig for forpliktelser som er pådratt av andre overtakende selskaper.

§ 15-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Allmennaksjelovens regler om redegjørelse i § 2-6 og åpningsbalanse i § 2-8 gjelder tilsvarende, likevel slik at åpningsbalansen med revisors erklæring tidligst skal være datert åtte uker før generalforsamlingens beslutning.

VI

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) vert det gjort følgjande endringar:

§ 1-4 første ledd skal lyde:

(1) Følgende regler om morselskap gjelder også når morselskapet er aksjeselskap: § 3-9, § 6-5, § 6-16 første ledd, § 6-35 femte ledd, § 8-5, §§ 8-7 til 8-10 og § 9-8.

§ 1-4 andre ledd første punktum skal lyde:

Følgende regler om datterselskap gjelder også for datterselskap med utenlandsk morselskap: § 4-25, § 6-16 første ledd, § 8-7 første og annet ledd, §§ 8-8 til 8-10, § 9-1 første ledd og § 9-8.

§ 1-4 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Reglene i §§ 4-25 og 6-16 gjelder ikke for utenlandsk datterselskap.

§ 2-8 andre ledd nye fjerde og femte punktum skal lyde:

Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om kravet til åpningsbalanse. I forskriften kan det gjøres unntak fra reglene i første til tredje punktum.

§ 12-2 andre ledd første punktum skal lyde:

Beslutning som nevnt i § 12-1 første ledd nr 2 eller 3, kan ikke gjelde større beløp enn at det etter nedsettningen er full dekning for den gjenværende aksjekapitalen og selskapets bundne egenkapital etter § 8-1 første ledd.

§ 13-8 nr. 3 tredje punktum skal lyde:

Kongen kan ved forskrift fastsette unntak fra og gi nærmere regler om kravet til mellombalanser, og kan fastsette andre krav til revisjon av mellombalanser enn det som følger av annet punktum.

§ 14-10 nytt andre punktum skal lyde:

§ 13-23 gjelder likevel slik at hvis det er flere overtakende selskaper som deltar i fisjonen, er et overtakende selskap ikke ansvarlig for forpliktelser som er pådratt av andre overtakende selskaper.

VII

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei einskilde føresegnene til ulik tid. Endringane i del I, II og IV gjeld likevel straks.

Oslo, i justiskomiteen, den 6. desember 2001

Trond Helleland
leder

Carsten Dybevig
ordfører

Jan Arild Ellingsen
sekretær